

Bronisła Koch

Umowy o pomoc prawną zawierane z cudzoziemcami dewizowymi

Palestra 19/3(207), 16-30

1975

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

i opieram się wyłącznie na własnej pamięci, która może przecież zawodzić, zwłaszcza gdy chodzi o czas wydarzeń. W każdym razie wspomnieniami nie mogłem objąć całokształtu losów adwokatury w okresie wojennym. Sądzę jednak, że nawet ten ograniczony krąg moich wspomnień może mieć pewne znaczenie przy opracowywaniu historii adwokatury polskiej w okresie II wojny światowej.

BRONISŁAW KOCH

Umowy o pomoc prawną zawierane z cudzoziemcami dewizowymi

Zlecenia udzielane przez cudzoziemców dewizowych zespołom adwokackim zawierają elementy obrotu wartościami dewizowymi. Opracowanie niniejsze omawia przepisy dewizowe zezwalające na przyjmowanie tych zleceń bez potrzeby uzyskiwania zezwoleń dewizowych indywidualnych.

W dniu 6 września 1974 r. weszło w życie zarządzenie Ministra Finansów z dnia 23 sierpnia 1974 r. w sprawie zezwolenia dla zespołów adwokackich, adwokatów i Naczelnej Rady Adwokackiej na niektóre czynności obrotu wartościami dewizowymi¹. Zastąpiło ono obowiązujące przez 10 lat zarządzenie Ministra Finansów z dnia 25 września 1954 r. pod takim samym tytułem². Nowe zarządzenie, oparte w głównych zarysach na wzorze poprzednim, upraszcza i liberalizuje przyjmowanie zastępstw i obron cudzoziemców dewizowych, a nadto przewiduje możliwość korzystania przez adwokatów z części wpływów dewizowych. Interpretacja i stosowanie przepisów zarządzenia wymaga powiązania ich treści z niektórymi innymi unormowaniami zawartymi w przepisach dewizowych.

ZASADY OGÓLNE

Zlecenie udzielone przez cudzoziemca dewizowego zespołowi adwokackiemu zawiera w sobie elementy obrotu wartościami dewizowymi w rozumieniu art. 4 u.d. Zobowiązanie się bowiem cudzoziemca dewizowego do zapłaty, a następnie sama zapłata wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną przez zespół adwokacki jest zobowiązaniem do przenie-

¹ MP z 1974 r. Nr 30, poz. 182.

² MP z 1954 r. Nr 101, poz. 1275; zm.: MP z 1966 r. Nr 5, poz. 39.

sienia, a później — przeniesieniem własności środków płatniczych na krajowca dewizowego. Jeśli nawet są nimi pieniądze polskie, to i one stają się w obrocie między krajowcem a cudzoziemcem dewizowym wartością dewizową (art. 3 u.d.). Zgodnie ze schematem reglamentacji dewizowej przepisy wykonawcze wprowadzają w poszczególnych dziedzinach ułatwienia obrotu, liberalizując go coraz bardziej. W zakresie pomocy prawnej udzielanej cudzoziemcom dewizowym istnieją również zezwolenia dewizowe ogólne, umożliwiające zawieranie umów bez potrzeby uzyskiwania w każdym wypadku zezwolenia indywidualnego. Różnicują one i traktują odmiennie sytuacje:

- gdy zleceniodawca cudzoziemiec dewizowy przebywa w Polsce i tu udziela zlecenia, płacąc od razu wynagrodzenie, a odmiennie,
- gdy zlecenie pochodzi od cudzoziemca dewizowego z zagranicy.

Pierwsza z powyższych grup zleceń objęta jest szeroko ujętym zezwoleniem dewizowym wynikającym z § 36 rozp. Min. Fin. z dnia 15 kwietnia 1952 r. w sprawie wykonania ustawy dewizowej³. Przepis ten zezwala krajowcom dewizowym na świadczenie cudzoziemcom dewizowym wszelkich usług⁴ w kraju i na przyjmowanie za nie opłat w krajowych środkach płatniczych. Unormowanie to obowiązuje już szereg lat i dlatego tylko w formie przypomnienia i przeciwstawienia drugiej, zmienionej obecnie grupie przepisów można wskazać na przesłanki jego stosowania.

Zespół adwokacki może więc przyjąć wszelkie zlecenia w zakresie czynności adwokackich od cudzoziemca dewizowego, jeżeli:

- a) zawarcie umowy zlecenia następuje w czasie pobytu cudzoziemca dewizowego w Polsce,
- b) zlecone czynności mają być wykonane przez adwokata w całości w kraju oraz
- c) zapłata wynagrodzenia i wszelkich innych należności zespołu adwokackiego następuje lub ma nastąpić w całości w krajowych środkach płatniczych w czasie tego samego pobytu danego zleceniodawcy w Polsce.

Obojętna dla możliwości korzystania z tego ogólnego zezwolenia dewizowego jest treść zlecenia, mianowicie czy chodzi o obronę w sprawie karnej, czy też o zastępstwo w sprawie cywilnej lub administracyjnej, czy wreszcie o inną formę pomocy prawnej.

Kontrowersyjne w opracowaniach przedmiotu było zagadnienie, czy przesłanką stosowania § 36 cyt. rozp.³ powinno być nadto wykonanie przez adwokata zleconych mu czynności w całości podczas pobytu zleceniodawcy cudzoziemca dewizowego w Polsce. Takie stanowisko zajęli P. Heinzelman oraz J. Bogobowicz⁵. Pogląd ten nie znajduje wyraźnego

³ Dz. U. z 1952 r. Nr 21, poz. 137; zm.: Dz. U. z 1956 r. Nr 50, poz. 223 i z 1963 r. Nr 26, poz. 155.

⁴ Ustawa dewizowa została uchwalona w okresie obowiązywania kodeksu zobowiązań. Tytuł XI tego kodeksu obejmował „Umowy o świadczenie usług”, zaliczając do nich bardzo szeroki krąg stosunków umownych. Stąd też przepisy dewizowe wykonawcze w dalszym ciągu używają określenia „usługi” w dawnym znaczeniu, a nie tylko w rozumieniu art. 750 k.c. Zarządzenie Min. Fin. z 16 września 1974 r., zmieniające przepisy o oprocentowanych rachunkach bankowych w walucie zagranicznej (MP Nr 32, poz. 191), używa również określenia „honoraria za usługi adwokackie”.

⁵ P. Heinzelman: Przepisy dewizowe w praktyce zespołów adwokackich, Pal. nr 6/1967 oraz B. Koch: Jeszcze o usługach adwokackich na rzecz cudzoziemców dewizowych, Pal. nr 2/1968 (tamże w przypisie 8 uwaga polemiczna J. Bogobowicza).

oparcia w treści przepisu, jak również brak jest w tej kwestii autorytatywnego stanowiska Ministerstwa Finansów. Realizacja takiego wymagania mogłaby polegać chyba tylko na otrzymaniu od klienta oświadczenia, że zamierza zostać w Polsce przez określony czas, który można uznać za odpowiadający czasowi potrzebnemu przypuszczalnie na wykonanie zleconych czynności. Klient może jednak zawsze skrócić swój pobyt. Skoro zaś uiszczył wynagrodzenie za zleczone zespołowi adwokackiemu czynności, to obowiązek ich wykonania nie może się zmienić wskutek zmiany miejsca pobytu zleceniodawcy. Analiza treści cyt. § 36 prowadzi do wniosku, że skoro umowa zostaje zawarta w kraju, a zleceniodawca cudzoziemiec dewizowy z jednej strony oraz zespół adwokacki jako zleceniobiorca z drugiej strony wykonują swoje świadczenia również w kraju, to tym samym spełnione zostają wszystkie przesłanki omawianego przepisu. Najistotniejsze jest przy tym to, aby zapłata należności przez zleceniodawcę nastąpiła w całości w czasie tego samego jego pobytu w Polsce. Cudzoziemiec dewizowy przebywający w Polsce posługuje się polskimi środkami płatniczymi, pochodzącymi w zasadzie z wymiany przywiezionych przez niego walut obcych lub z posiadanych w kraju na kontach bankowych kwot, na dysponowanie którymi zezwalają polskie przepisy dewizowe. Celem zaś cyt. § 36³ jest ułatwienie korzystania przez cudzoziemca w Polsce z wszelkiego rodzaju usług tu wykonywanych za przywiezione przez niego środki płatnicze.

Drugą grupę w świetle przepisów dewizowych stanowią zlecenia na czynności adwokackie udzielane przez cudzoziemców dewizowych z zagranicy. Zezwolenie dewizowe ogólne, umożliwiające zespołom adwokackim przyjmowanie tych zleceń, zawarte jest właśnie w omawianym w niniejszym opracowaniu zarządzeniu Ministra Finansów z dnia 23 sierpnia 1974 r.¹, zwanym w dalszym ciągu w skrócie „zarządzeniem”.

Ustalenie kryterium różnicującego, tj. stwierdzenie, czy zlecenie zostało udzielone przez cudzoziemca dewizowego w czasie jego pobytu w kraju, czy też w stosunkach z zagranicą, może nasuwać wątpliwości wtedy, gdy zlecenia udziela osoba inna, a nie ta, którą adwokat ma zastępować lub bronić. Z reguły zleceniodawcą jest osoba udzielająca pełnomocnictwa. Jeżeli jednak zlecenia udziela osoba trzecia, zobowiązując się do zapłaty wynagrodzenia adwokackiego za osobę rzeczywiście przez adwokata brzoną lub zastępowaną, to z punktu widzenia przepisów dewizowych za zleceniodawcę należy uznać tak osobę, której interesy na podstawie jej pełnomocnictwa ma adwokat reprezentować, jak i drugą osobę, która zobowiązuje się do zapłaty. Jeśli tą ostatnią jest właśnie cudzoziemiec dewizowy, to choćby osobą udzielającą pełnomocnictwa był krajowiec dewizowy, umowę należy traktować jako zawartą z cudzoziemcem dewizowym. O ocenie więc, czy umowę należy uznać za zawartą w kraju, czy też w stosunkach z zagranicą, decydować będzie to, czy cudzoziemiec dewizowy, który zobowiązuje się do zapłaty i działa w interesie osoby zastępowanej, udziela zlecenia w czasie swego pobytu w Polsce i tu reguluje należności, czy też zwraca się o pomoc prawną z zagranicy. Obojętne natomiast będzie, czy osoba, na rzecz której on działa, jest krajowcem, czy też cudzoziemcem dewizowym oraz czy przebywa w Polsce, czy też za granicą.

Nieco inaczej kształtuje się sytuacja odwrotna, gdy osobą zastępowaną lub brzoną jest cudzoziemiec dewizowy, a w jego interesie chciałby

udzielić zlecenia i uiścić wynagrodzenie krajowiec dewizowy. Takie zobowiązanie krajowca dewizowego stałoby w sprzeczności z treścią art. 28 u.d. Zespół adwokacki nie może zatem przyjąć zlecenia i zobowiązania zapłaty od krajowca dewizowego, który działałby za cudzoziemca dewizowego. Przyjęcie takiego zlecenia mogłoby nastąpić tylko pod warunkiem, że zobowiązanym do zapłaty byłby sam cudzoziemiec dewizowy.

Unormowania dewizowe w obu przedstawionych wariantach sytuacyjnych nie są zależne od wysokości wynagrodzenia za czynności adwokackie, nawet gdyby ją ustalono nieprawidłowo. We wszystkich zresztą wypadkach, gdy klientem zlecającym i zobowiązującym się do zapłaty lub tylko reprezentowanym przez adwokata jest cudzoziemiec dewizowy, jak również bez względu na formę zapłaty i walutę płaconą kierownik zespołu adwokackiego może w myśl § 6 ust. 2 rozp. Min. Spraw. z dnia 21 grudnia 1967 r. w sprawie opłat za czynności zespołów adwokackich⁶ ustalić opłatę wyższą od stawek przewidzianych w tym rozporządzeniu.

Obowiązek przestrzegania przepisów dewizowych nie zmienia uprawnień kierownika zespołu adwokackiego do zwalniania także klientów zagranicznych od obowiązku uiszczenia opłat na podstawie § 6 ust. 4 cyt. rozp. Min. Spraw.

ZAKRES STOSOWANIA PRZEPISÓW ZARZĄDZENIA Z 23 SIERPNIĄ 1974 R.¹

Przepis § 1 zarządzenia zezwala „zespołom adwokackim na zawieranie z cudzoziemcami dewizowymi w stosunkach z zagranicą umów zlecenia” pod warunkami wymienionymi w tym zarządzeniu.

Przepis odnosi się do wszystkich zespołów adwokackich, nie różnicując ich na specjalistyczne i pozostałe, bez względu przy tym na to, czy umowa z klientem zagranicznym została zawarta z zachowaniem przepisów uprawniających dany zespół lub adwokata do obsługi tych klientów, czy też z ich przekroczeniem. Nie daje on natomiast uprawnień adwokatom, którzy by podjęli się czynności na rzecz lub w imieniu cudzoziemca dewizowego poza zespołem adwokackim⁷.

Drugą przesłanką podmiotową stosowania zarządzenia jest odniesienie go tylko do wypadków, gdy osobą udzielającą zlecenia jest cudzoziemiec dewizowy. Nie ma więc ono zastosowania, gdy zleceniodawcą jest krajowiec dewizowy przebywający za granicą, i to bez względu na czas trwania jego pobytu. Opłaca on zawsze wynagrodzenie adwokackie wedle taryfy obowiązującej krajowców, a więc w walucie polskiej.

⁶ Dz. U. z 1967 r. Nr 48, poz. 241.

⁷ Paragraf 29 zarz. Min. Fin. z dnia 29 czerwca 1973 r. w sprawie zezwolenia na niektóre czynności obrotu wartościami dewizowymi oraz granicznej kontroli dewizowej (MP Nr 29, poz. 184) zezwala ogólnie krajowcom dewizowym na zawieranie umów z cudzoziemcami dewizowymi przebywającymi za granicą o wykonanie dla nich w kraju usług nie związanych z obrotem towarowym — pod warunkiem zastrzeżenia zapłaty w walucie obcej, i to w drodze bankowej. Zezwolenie to odnosi się do wszystkich osób, a zatem również do adwokatów jako osób fizycznych. Usługi adwokackie świadczą jednak zespoły adwokackie, a zatem nie osoby fizyczne.

W związku z podstawową przesłanką stosowania zarządzenia tylko wobec cudzoziemców dewizowych należy przypomnieć, kogo ustawa dewizowa za nich uważa⁸. Są nimi w myśl art. 6 ust. 1 u.d. osoby zamieszkałe za granicą. Wątpliwości mogą powstać wówczas, gdy chodzi o ustalenie miejsca zamieszkania osób, które przyjeżdżają do Polski lub wyjeżdżają z kraju za granicę. Samo pojęcie zamieszkania wyjaśnia art. 6 ust. 2 u.d. stanowiąc, że osobę fizyczną uważa się za zamieszkałą za granicą (bez względu na formę meldunku), jeśli przebywa ona tam stale. Decydującymi więc dla oceny tego kryterium przesłankami są: wola danej osoby pozostawania za granicą na stałe oraz faktyczna realizacja tego zamiaru.

Cudzoziemcami dewizowymi stają się zatem:

- obywatele polscy emigrujący z kraju, i to z momentem przekroczenia granicy,
- obywatele państw obcych zamieszkali stale w Polsce i będący krajowcami dewizowymi — z chwilą ich wyjazdu na stałe z Polski,
- obywatele polscy, którzy po wyjeździe za granicę podejmują decyzję pozostania tam na stałe.

Pozostanie za granicą na stałe bez zmiany obywatelstwa może nastąpić na podstawie uzyskania paszportu konsularnego (tzw. książeczkowego), wydanego w myśl art. 11 ustawy o paszportach⁹ przez polską placówkę konsularną. Znalezienie się lub pozostanie obywatela polskiego za granicą może nastąpić także z przekroczeniem obowiązujących przepisów, i to bądź przez nielegalne przekroczenie granicy, bądź przez pozostanie za granicą poza określony w paszporcie polskim termin jego ważności. We wszystkich powyższych wypadkach osoby te tracą status krajowca dewizowego i stają się cudzoziemcami dewizowymi.

W myśl art. 6 ust. 1 pkt 5 u.d. cudzoziemcami dewizowymi są nadto pracownicy przedsiębiorstw dyplomatycznych, konsularnych oraz innych przedstawicielstw w Polsce, korzystających z prawa zakrajowości, a także członkowie ich rodzin, jeżeli ich zamieszkanie w Polsce nastąpiło w związku z zatrudnieniem owych pracowników w tych przedstawicielstwach¹⁰.

Krajowcami dewizowymi zaś są wszystkie inne osoby (art. 7 u.d.), a zatem obywatele polscy będący mieszkańcami Polski lub powracający na pobyt stały z zagranicy, gdzie przebywali na podstawie paszportów konsularnych, oraz obywatele obcy i bezpaństwowcy, posiadający pozwolenie na pobyt stały w Polsce, czyli tzw. kartę stałego pobytu¹¹, i to od chwili jej uzyskania.

Należy przypomnieć, że czasowy wyjazd za granicę lub przyjazd do kraju nie zmienia statusu dewizowego danej osoby. Pojęcie czasowego pobytu nie łączy się z konkretnymi terminami, może on być nawet bardzo długi, byleby w założeniu swoim nie był stały. W odniesieniu do

⁸ Co do szczegółowego omówienia pojęć cudzoziemca i krajowca dewizowego — por. Z. Bidziński, K. Sosnowski: *Ustawodawstwo dewizowe*, Warszawa 1974 r., s. 69—76.

⁹ Ustawa z 17 czerwca 1959 r. (tekst jednolity: Dz. U. z 1967 r. Nr 17, poz. 81; zm.: Dz. U. z 1971 r. Nr 28, poz. 262).

¹⁰ Nie będą zatem cudzoziemcami dewizowymi osoby zamieszkałe przedtem w Polsce, które — jako mieszkańców Polski — zatrudniono tu w zagranicznym przedstawicielstwie.

¹¹ Artykuł 13 ustawy o cudzoziemcach z 29 marca 1963 r. (Dz. U. Nr 15, poz. 77).

obywateli polskich wynika to z dokumentów uprawniających do przekroczenia granicy i zobowiązujących do powrotu. Nie będą więc cudzoziemcami dewizowymi pracownicy polskich placówek zagranicznych lub obywatele polscy studiujący za granicą, gdyż w założeniu ich pobytu leży powrót do kraju.

Osoby prawne i inne podmioty zbiorowe, mające siedzibę za granicą, są w myśl art. 6 ust. 1 pkt 2, 3 i 4 u.d. cudzoziemcami dewizowymi. Gdy siedziba osoby prawnej znajduje się w Polsce, a jej placówka (oddział, filia) za granicą, wówczas placówka ta (nie jej pracownicy) jest cudzoziemcem dewizowym. Ponadto cudzoziemcami dewizowymi są obce przedstawicielstwa dyplomatyczne, konsularne i inne przedstawicielstwa w Polsce, korzystające z prawa zakrajowości. Przedstawicielstwa zagranicznych osób prawnych nie korzystające z tego prawa (handlowe, przemysłowe, naukowe), mające siedzibę w Polsce, są według stanowiska Ministerstwa Finansów krajowcami dewizowymi, jeśli prowadzą tutaj działalność zarobkową (np. sprzedaż biletów, usług, towarów), a nie tylko reprezentacyjną lub naukową, finansowaną z zagranicy.

W świetle przepisów omawianego zarządzenia obojętne jest, czy kontrahentem zespołu adwokackiego jest cudzoziemiec dewizowy z kraju socjalistycznego, czy też kapitalistycznego.

Elementem natury przedmiotowej wyznaczającym zakres stosowania omawianego zarządzenia jest przedmiot zlecenia udzielonego zespołowi adwokackiemu. Mogą nim być wszystkie formy pomocy prawnej przewidziane w art. 17 ust. 2 ustawy z dnia 19 grudnia 1963 r. o ustroju adwokatury¹² oraz w § 45 regulaminu działania zespołów adwokackich.

Drugą przesłanką przedmiotową określającą zakres stosowania przepisów zarządzenia jest zawarcie umowy „w stosunkach z zagranicą” — w przeciwieństwie do umów zawieranych z cudzoziemcami dewizowymi przebywającymi w Polsce a objętych wspomnianym już zezwoleniem dewizowym ogólnym, wynikającym z § 36 rozp. Min. Fin. z dnia 15 kwietnia 1952 r.³ Przesłanka umowy zawartej „w stosunkach z zagranicą” występuje więc wówczas,

- gdy zleceniodawca cudzoziemiec dewizowy udziela zlecenia z zagranicy, tym samym więc zawarcie umowy zlecenia następuje poprzez granicę, lub
- gdy zapłata należności zespołu adwokackiego przez zleceniodawcę cudzoziemca dewizowego ma nastąpić lub następuje w całości lub częściowo z zagranicy, choćby cudzoziemiec dewizowy udzielał zlecenia w czasie swego pobytu w Polsce.

W stosunku do treści uchylonego zarządzenia Min. Fin. z 25 września 1954 r.² nowe uregulowanie upraszcza przyjmowanie spraw od klientów zagranicznych. Należy jednak zaznaczyć, że zespoły adwokackie nie będące zespołami specjalistycznymi są w myśl § 43 i 44 regulaminu działania zespołów adwokackich obowiązane nadal zgłaszać radom adwokackim dane wymienione w tych przepisach. Zespoły specjalistyczne prowadzą wykaz spraw cudzoziemców dewizowych we własnym zakresie.

¹² Dz. U. z 1963 r. Nr 57, poz. 309; zm.: Dz. U. z 1967 r. Nr 13, poz. 55.

USTALANIE I ZAPŁATA WYNAGRODZEŃ NALEŻNYCH OD CUDZOZIEMCÓW DEWIZOWYCH

Przepis § 1 zarządzenia udziela zezwolenia na zawieranie przez zespół adwokacki umów z cudzoziemcami dewizowymi w stosunkach z zagranicą „pod warunkiem”¹³ ustalenia zaspokojenia należności zespołu w określony w tym przepisie sposób. Przez pojęcie „należności zespołu” rozumie się tak opłaty adwokackie (wynagrodzenie), jak i wszelkie koszty ponoszone przez zespół a związane z prowadzeniem zleconej sprawy. Należać tu więc będą m.in. koszty podróży, diety adwokata, koszty maszynopisania, wszelkie ryczałty itp.¹⁴

Wynagrodzenie (opłaty adwokackie), do zapłaty którego zobowiązany jest cudzoziemiec dewizowy, należy w umowach ustalać od razu w walucie zagranicznej, a nie w złotych polskich, przeliczanych dopiero na walutę obcą¹⁵. Obowiązek taki w myśl § 10 ust. 1 rozp. Min. Fin. z 15 kwietnia 1952 r.³ istnieje w stosunku do wszystkich umownie ustalanych należności od zagranicy. Natomiast w § 1 ust. 1 zarządzenia określona jest w sposób szczegółowy sama forma zapłaty wynagrodzenia, i to w trojkiej postaci.

Zasadniczą formą zapłaty wynagrodzenia ustalonego w walucie obcej, należnego od zleceniodawcy-cudzoziemca dewizowego, jest przesłanie tego wynagrodzenia w drodze przekazu bankowego za pośrednictwem jednego z trzech banków dewizowych, którymi są: Narodowy Bank Polski, Bank Handlowy w Warszawie SA oraz Bank Polska Kasa Opieki SA. Unormowanie to zbieżne jest z treścią § 12 ust. 1 rozp. Min. Fin. z 15 kwietnia 1952 r.³, określającego sposób regulacji wszelkich należności od zagranicy. Kwoty przekazane w walucie obcej w drodze przekazu bankowego ulegają przeliczeniu przez bank na walutę polską po aktualnym — w chwili nadejścia przekazu — kursie. Jest nim kurs specjalny, jeśli chodzi o waluty krajów kapitalistycznych, oraz kurs podstawowy z dopłatą, jeśli chodzi o waluty krajów socjalistycznych¹⁶. Bank przelewa tak przeliczoną należność na konto zespołu adwokackiego w złotych polskich. Równorzędnym sposobem zapłaty jest możliwość wynikająca z zarządzenia Min. Fin. z dnia 9 grudnia 1967 r. w sprawie zezwolenia na otwieranie i prowadzenie dla osób fizycznych-cudzoziemców dewizowych oprocentowanych rachunków bankowych w walucie zagranicznej¹⁷. Rachunki te są zasilane tylko wpłatami dewizowymi, a posiadacz rachunku może dysponować wkładami zarówno na zagranicę jak i w kraju bez

¹³ Przez określenie „warunek” przepisy dewizowe rozumieją wymagania stawiane adresatom zezwoleń dewizowych, dotyczące bądź zakresu treści i granic samego zezwolenia, bądź też dodatkowych obowiązków, zleceń nałożonych na beneficjentów zezwoleń dewizowych. Są to tzw. „warunki ważności”, a nie zdarzenia przyszłe i niepewne w rozumieniu warunków w prawie cywilnym.

¹⁴ Zespół adwokacki, wpłacając za klienta cudzoziemca dewizowego należności, które powinny być pokrywane w drodze dewizowej, bierze odpowiedzialność za to, że kwoty te pochodzą rzeczywiście ze źródeł dewizowych.

¹⁵ W myśl § 40 regulaminu działania zespołów adwokackich na karcie ewidencyjnej sprawy podaje się wynagrodzenie w walucie polskiej z jednoczesnym przeliczeniem na walutę obcą.

¹⁶ Aktualne tabele kursowe są ogłaszane w formie obwieszczeń w oddziałach NBP oraz publikowane są w „Życiu Warszawy” (przy okazji każdorazowej zmiany tabeli).

¹⁷ MP z 1967 r. Nr 70, poz. 342.

osobnego zezwolenia dewizowego. Dyspozycja z takiego rachunku jest równoznaczna z przekazem bankowym nadeszłym z zagranicy.

Drugim dopuszczalnym sposobem zapłaty należności zespołu adwokackiego jest przelew w złotych polskich z rachunku zagranicznego wolnego lub rachunku dyplomatycznego „W” cudzoziemca dewizowego dającego zlecenie. Przewidziana w art. 27 u.d. możliwość prowadzenia w bankach polskich rachunków dla cudzoziemców dewizowych została bliżej unormowana w §§ 18—23 rozp. Min. Fin. z 15 kwietnia 1952 r.³ Rachunki zagraniczne wolne prowadzi się wyłącznie w walucie krajowej. Aczkolwiek posiadacz rachunku może dokonywać z niego wypłat w kraju, to jednak nie na zaspokojenie takiej należności, która — jako pochodząca ze stosunków z zagranicą — powinna być zaspokojona w zagranicznych środkach płatniczych. Natomiast § 1 ust. 1 pkt 2 zarządzenia zezwała właśnie na pokrywanie z tego rachunku należności adwokackich, mimo że pochodzą one z zobowiązania zagranicznego. Rachunki dyplomatyczne „W” należą z kolei do kategorii rachunków specjalnych, a prowadzenie ich przewiduje zarządzenie Min. Fin. z dnia 29 kwietnia 1958 r. w sprawie prowadzenia specjalnych rachunków zagranicznych dla przedstawicielstw obcych i pracowników tych przedstawicielstw będących cudzoziemcami dewizowymi¹⁸. Rachunki te mogą być prowadzone tak w walucie obcej jak i krajowej. Posiadacz takiego rachunku jest uprawniony do zaspokajania wszelkich należności krajowców dewizowych przelewami z tego rachunku. Możliwość taką powtarza i akceptuje w stosunku do należności adwokackich przepis § 1 omawianego zarządzenia. Jeśli rachunek bankowy „W” jest prowadzony w walucie obcej, to wówczas przelew na konto zespołu adwokackiego następuje w walucie krajowej po przeliczeniu wedle kursu specjalnego lub kursu podstawowego z dopłatą — zależnie od rodzaju przeliczanej waluty rachunku¹⁶. W wypadku przekazu z rachunku wolnego lub dyplomatycznego „W” prowadzonego w walucie krajowej, kwota przekazu w walucie polskiej powinna odpowiadać wysokości należności zespołu adwokackiego umówionej w walucie obcej, również przy zastosowaniu aktualnego, odpowiedniego kursu.

Trzecim dopuszczalnym sposobem jest pokrycie należności zespołu adwokackiego, ustalonej w walucie obcej, z kwot zainkasowanych przez zespół adwokacki na rzecz cudzoziemca dewizowego na podstawie jego pełnomocnictwa. W ten sposób pokryte należności zespołu nie mogą jednak przekraczać 10% ogólnie zainkasowanej na rzecz cudzoziemca dewizowego kwoty. Również w tym wypadku powinno nastąpić (już przez zespół adwokacki) przeliczenie ustalonej w walucie obcej należności na złote polskie po kursie zależnym od rodzaju waluty¹⁶. Jeśli 10% zainkasowanych na rzecz cudzoziemca dewizowego kwot nie wystarczy na pokrycie wszystkich należności zespołu adwokackiego, to reszta powinna być pokryta w jeden z wyżej przedstawionych sposobów zapłaty dewizowej w drodze bankowej.

Umowa zawarta z cudzoziemcem dewizowym powinna zawierać określenie sposobu zapłaty należności. Jest to właśnie warunek konieczny do korzystania z zezwolenia dewizowego na zawarcie umowy i przyjęcie zlecenia. Jednakże w toku wykonywania zlecenia mogą następować zmiany sposobu zapłaty w ramach trzech omówionych już wyżej form.

¹⁸ MP z 1958 r. Nr 38, poz. 222.

Powstaje pytanie, w jakiej walucie należy ustalać wynagrodzenie adwokackie, a tym samym dalsze należności. Jeśli chodzi o kraje kapitalistyczne, to brak jest w tym względzie obowiązujących reguł. Może to być zatem waluta kraju cudzoziemca dewizowego udzielającego zlecenia lub waluta stosowana w obrotach międzynarodowych bardziej powszechnie, jak np. dolar USA. Gdy chodzi o waluty, których wartość nie nasuwa wątpliwości, zwłaszcza walut wymiennalnych, jak np. frank francuski czy szwajcarski, funt szterling lub marka RFN, to nie ma potrzeby sięgania do innej waluty jako jednostki określającej wysokość wynagrodzenia.

Dłużnik może przekazać należność w innej niż w umówionej walucie, jednakże musi tu być zachowane przeliczenie kursowe, w wyniku którego do banku w Polsce wpłynie pełny ekwiwalent dewizowy kwoty umówionej.

Jeśli chodzi o waluty krajów socjalistycznych, to obowiązuje w zasadzie posługiwanie się walutą kraju kontrahenta, który nie będzie mógł w innej walucie dokonać zapłaty choćby ze względu na obowiązującą i tam reglamentację dewizową. Nadto stosunek walut krajów socjalistycznych jest ustalany, na zasadach pełnej wzajemności, stałymi przeliczeniami kursowymi.

Kursy — specjalny dla walut krajów kapitalistycznych oraz podstawowy z dopłatą dla walut krajów socjalistycznych — obowiązują przy wszystkich płatnościach niehandlowych, a zatem stosują się one do należności adwokackich¹⁶.

Jeżeli zleceniodawca-cudzoziemiec dewizowy pozostaje w zwłóce z zapłatą należności zespołu adwokackiego, należy w myśl § 13 ust. 2 i 3 rozp. Min. Fin. z 15 kwietnia 1952 r.⁸ dokonać czynności realizacyjnych, tj. wysłać rachunek i upomnienie. Natomiast z punktu widzenia przepisów dewizowych nie ma obowiązku dochodzenia ich w drodze sądowej, a w razie uzyskania tytułu egzekucyjnego — wszczynania kroków egzekucyjnych.

Może się zdarzyć, że mimo umowy precyzującej zapłatę w drodze bankowej zleceniodawca zagraniczny dokona zapłaty w efektywnej walucie obcej (np. włożonej do listu). Jeżeli nie jest dopuszczalne ustalanie tej formy zapłaty, to nie ma przeszkód do przyjęcia zapłaty w jednostronnie narzuconej formie. Warunkiem jednak legalizacji tak przyjętej zapłaty jest niezwłoczne zaofiarowanie zagranicznych środków płatniczych w NBP do skupu po właściwym kursie (specjalnym lub podstawowym z dopłatą) przy jednoczesnym udokumentowanym wyjaśnieniu przyczyny i źródła uzyskanej w tej formie zapłaty (§ 14 rozp. Min. Fin. z 15 kwietnia 1952 r.⁹).

PRZEKAZY NA RACHUNKI WALUTOWE ADWOKATÓW I NACZELNEJ RADY ADWOKACKIEJ

Do chwili wejścia w życie omawianego zarządzenia adwokaci, na których rzecz wpływały należności od zagranicy, mogli na podstawie każdorazowo uzyskanego zezwolenia dewizowego kupić w NBP waluty obce do wysokości 10% przekazanej należności z przeznaczeniem na wyjazd za granicę (przy uiszczeniu opłat dodatkowych na Centralny Fundusz

Turystyki) lub bony Banku PKO (po kursie specjalnym). Uprawnienie to wynikało z wewnętrznych przepisów instrukcyjnych NBP. Kwestia ta została obecnie unormowana w formie ogólnego zezwolenia dewizowego zawartego w zarządzeniu, co upraszcza i stabilizuje możliwość korzystania przez adwokatów z części wpływów dewizowych uzyskanych z prowadzenia przez nich spraw cudzoziemców dewizowych.

W myśl § 6 ust. 1 zarządzenia zespoły adwokackie mogą przekazywać 10% opłat adwokackich uzyskanych od cudzoziemców dewizowych na rzecz adwokata prowadzącego sprawę. Uprawnienie to odnosi się do kwot przekazanych lub wpłaconych i zarachowanych już na konto wynagrodzenia danego adwokata. Przepis nie czyni różnicy pomiędzy kwotami przekazanymi bezpośrednio z zagranicy, pochodzącymi z rachunków zagranicznych cudzoziemca dewizowego lub z zainkasowanych na jego rzecz należności w kraju. Omawiane uprawnienie odnosi się ściśle tylko do opłat za czynności zespołów adwokackich w rozumieniu rozp. Min. Spraw. z dnia 21 grudnia 1967 r.⁶, a nie do wpłat przeznaczonych na pokrycie jakichkolwiek wydatków ponoszonych w związku z prowadzeniem sprawy (m.in. nie do należności dodatkowych typu ryczałtu).

Przekazanie 10% wpływów dewizowych na rzecz adwokata następuje na jego życzenie na odpowiedni rachunek bankowy prowadzony na jego nazwisko. W zależności od waluty kraju, z którego dokonano przekazu albo z którego powinieni on był nastąpić (gdy zapłata następuje z rachunków bankowych klienta w Polsce), przepis § 6 ust. 2 zarządzenia różnicuje rachunki bankowe, na które wpłata na rzecz adwokata powinna nastąpić. Jeżeli zatem adwokat nie ma jeszcze takiego rachunku bankowego, to musi spowodować jego założenie przy okazji pierwszej wpłaty.

Jeśli należność od cudzoziemca dewizowego wpływa w walutach wymienialnych, to wówczas wpłata na rzecz adwokata następuje na bankowy oprocentowany rachunek walutowy „A”. Przez waluty wymienialne rozumie się waluty tych krajów kapitalistycznych, które mogą być wedle przepisów danego kraju swobodnie wymieniane na inne waluty. Ich wykaz ustala każdorazowo NBP¹⁹. Prowadzenie rachunków walutowych dla krajowców dewizowych unormowane jest zarządzeniem Min. Fin. z dnia 4 kwietnia 1970 r. w sprawie zezwolenia na otwieranie i prowadzenie dla osób fizycznych krajowców dewizowych oprocentowanych rachunków bankowych w walucie zagranicznej²⁰, które uległo kolejnej nowelizacji m.in. w związku z treścią omawianego zarządzenia²¹. Obecnie prowadzenie rachunków walutowych dla osób fizycznych koncentruje się w Banku PKO. Znowelizowane przepisy nie wymagają posiadania określonego kwotowo minimum wkładu, co umożliwiła przekazanie na taki rachunek każdej kwoty jako wkładu pierwszego. Oprocentowane rachunki walutowe krajowców dewizowych prowadzi się w walucie wymienialnej określonej w porozumieniu z posiadaczem rachunku. Nie musi to

¹⁹ Aktualnie walutami wymienialnymi według przepisów instrukcyjnych wydanych przez Centralę NBP są: dolary australijskie, dolary kanadyjskie, dolary USA, franki belgijskie, franki francuskie, franki szwajcarskie, floreny holenderskie, funty angielskie, jeny japońskie, korony duńskie, korony norweskie, korony szwedzkie, liry włoskie, marki fińskie, marki RFN, pesety hiszpańskie, szylingi austriackie.

²⁰ MP z 1970 r. Nr 11, poz. 95; zm.: MP z 1972 r. Nr 41, poz. 226, z 1973 r. Nr 24, poz. 149 i z 1974 r. Nr 32, poz. 191.

²¹ MP z 1974 r. Nr 32, poz. 191.

być zatem waluta, w której nastąpił przekaz na rzecz zespołu adwokackiego. Przyjmowanie kwot pochodzących z honorariów za usługi adwokackie na rachunki „A” daje możliwość wykorzystania tych kwot m.in. bez ograniczenia na wyjazdy za granicę adwokata oraz członków jego najbliższej rodziny, a nadto możliwość wykorzystania ich w bonach Banku PKO oraz przez zapłatę w polskich przedsiębiorstwach handlu zagranicznego.

Jeżeli przekaz na konto zespołu adwokackiego nastąpi w walucie kraju kapitalistycznego nie uznanej za wymienialną, to wówczas wpłata na rzecz adwokata może nastąpić na jego bankowy nie oprocentowany rachunek walutowy. W myśl § 6 ust. 3 zarządzenia dysponowanie saldem tego rachunku jest ograniczone i może nastąpić tylko do kraju pochodzenia waluty (także na koszty pobytu w tym kraju) oraz w Polsce po odpowiednim kursie przeliczeniowym.

Przy należnościach zespołu adwokackiego ustalanych w walucie państwa socjalistycznego wpłata na rzecz adwokata następuje na jego bankowy rachunek dewizowy w złotych, prowadzony w Banku PKO na podstawie zarządzenia Min. Fin. z dnia 5 sierpnia 1972 r. w sprawie bankowych rachunków dewizowych w złotych dla osób fizycznych krajowców dewizowych²². Posiadanie kwot na tym rachunku umożliwia dysponowanie nimi na wyjazdy i przekazy do krajów socjalistycznych na warunkach przewidzianych w tymże zarządzeniu z dnia 5 sierpnia 1972 r.

Przekazywanie przez zespół adwokacki kwot na rzecz adwokata na jego rachunek bankowy następuje w walucie krajowej na podstawie zaświadczenia zespołu adwokackiego adresowanego do banku²³. Powinno ono stwierdzać wysokość opłaty za czynności zespołu (wynagrodzenie) uiszczonej przez cudzoziemca dewizowego oraz określać rodzaj i kwotę waluty obcej, której równowartość stanowi przelana przez zespół adwokacki kwota. Jeżeli przekaz na rachunek adwokata następuje z kwot, które wpłynęły na rzecz zespołu w walutach państw kapitalistycznych, to zapis na rachunku walutowym adwokata nastąpi w walucie obcej. Przy przekazach z krajów socjalistycznych zapis na rachunku dewizowym adwokata nastąpi w złotych polskich. Zespół adwokacki powinien przekazać na rzecz adwokata taką kwotę złotych polskich, która stanowi równowartość 100% kwoty przekazanej w walutach obcych z zagranicy. Jeśli od chwili nadejścia przekazu na rzecz zespołu do chwili dokonania przekazu na rzecz adwokata nastąpiła zmiana kursu, należy stosować kurs zmieniony, aktualny.

Z kwot przekazywanych na rachunek adwokata nie odlicza się kosztów bankowych, które poniósł zespół adwokacki przy otrzymaniu przekazu walutowego z zagranicy. Przekaz zespołu adwokackiego nie musi więc wynosić 100% kwoty w złotych polskich otrzymanej z banku jako równowartość kwoty nadeszłej z zagranicy. Istotne jest, aby adwokat otrzymał na swój rachunek 100% efektywnego przekazu walutowego.

Przekazanie danej kwoty na rzecz adwokata powoduje zmniejszenie wpływów zespołu adwokackiego. Stąd też przed dokonaniem przekazu

²² MP z 1972 r. Nr 41, poz. 225; zm.: MP z 1974 r. Nr 32, poz. 192.

²³ Wzór pisma zespołu adwokackiego do Banku PKO informującego o przekazie na rachunek walutowy lub dewizowy adwokata ustala instrukcja wewnętrzna opracowana przez NRA.

na rachunek bankowy adwokata musi on uiścić do kasy zespołu adwokackiego taką samą kwotę w gotówce, jaka ulegnie przekazaniu na jego rachunek.

Jak już zaznaczono, wpływy dewizowe na konto zespołów adwokackich mogły być przed wejściem w życie omawianego zarządzenia wykorzystane przez adwokatów do wysokości 10⁰/o na podstawie indywidualnych zezwoleń dewizowych udzielanych przez NBP. Jeśli adwokat nie skorzystał z tej możliwości, można dokonać obecnie przekazu na rachunek bankowy w wysokości 10⁰/o wynagrodzenia pochodzącego z dawnych, nie wykorzystanych wpływów dewizowych w formie przewidzianej omawianym zarządzeniem. Zastępuje ono bowiem poprzednie, instrukcyjne unormowania w zarządzeniach wewnętrznych NBP.

Poza przekazywaniem 10⁰/o opłat dewizowych na rzecz adwokata prowadzącego sprawę, § 6 ust. 1 i 4 oraz § 7 omawianego zarządzenia przewidują możliwość przekazywania na rzecz Naczelnej Rady Adwokackiej 10⁰/o otrzymanych od cudzoziemców dewizowych kwot z tytułu kosztów postępowania w danej sprawie. Przez koszty postępowania należy rozumieć pokryte lub mające być pokryte przez zespół adwokacki wydatki związane z prowadzeniem sprawy, jak np. koszty wyjazdów, maszynopisania, ryczałty itp. (konto 34 i 34a). Nie można zaliczać do kosztów postępowania kwot otrzymywanych tylko w formie depozytu, w celu wpłacenia na rzecz innych osób lub instytucji, jak również pozostających jako sumy do rozliczenia, jeśli ostateczne przeznaczenie i rozliczenie nie jest jeszcze ustalone. Zespoły adwokackie odprowadzają 10⁰/o otrzymanych na koszty postępowania wpływów dewizowych na rachunek Naczelnej Rady Adwokackiej w Banku Handlowym w Warszawie SA. Rachunek ten jest prowadzony w dwóch postaciach: jako nie oprocentowany rachunek walutowy dla walut wymienialnych i jako nie oprocentowany rachunek dewizowy w złotych dla innych walut (niewymienialnych i walut krajów socjalistycznych).

Przekazaniu na rzecz Naczelnej Rady Adwokackiej podlegają tylko kwoty z wpływów na koszty postępowania, które nadeszły po wejściu w życie zarządzenia, a zatem od dnia 6 września 1974 r.

Przekazanie kwot na rzecz Naczelnej Rady Adwokackiej powinno następować okresowo według instrukcji opracowanej przez Naczelną Radę Adwokacką. Przy dokonywaniu przekazu zespoły adwokackie muszą wystawiać do Banku Handlowego SA w Warszawie zaświadczenia wykazujące sprawy, w których pobrano koszty postępowania, i stwierdzające, że kwota przekazana stanowi 10⁰/o tych pobranych kosztów²⁴. Przekazane kwoty ulegają refundacji przez NRA na rzecz zespołu adwokackiego.

Zgodnie z § 7 zarządzenia Naczelna Rada Adwokacka może wykorzystywać zasoby dewizowe na swoim koncie na pokrycie kosztów wyjazdu za granicę adwokatów, i to zarówno w celu uczestnictwa w zjazdach, spotkaniach czy sympozjach, jak i w celu szkolenia, a nadto może pokrywać różne wydatki zagraniczne określone w tym przepisie.

Przedstawione nowe unormowanie otwiera skromnie wprawdzie, ale za to realne możliwości korzystania przez adwokatów i przez korporację

²⁴ Wzór odpowiedniego pisma ustala instrukcja NRA.

adwokacką z efektywnych wpływów dewizowych przysparzanych pracą adwokatów²⁵.

INKASOWANIE NALEŻNOŚCI NA RZECZ CUDZOZIEMCÓW DEWIZOWYCH ORAZ WYKŁADANIE ZA NICH KWOT POTRZEBNYCH NA KOSZTY I OPŁATY

W myśl § 2 zarządzenia zespoły adwokackie mogą przyjmować w krajowych środkach płatniczych kwoty należne cudzoziemcom dewizowym od krajowców dewizowych, wynikające ze spraw objętych zleceniem. Chodzi tu zarówno o kwoty, jakie dłużnik-krajowiec dewizowy wpłaci dobrowolnie np. tylko wskutek wezwania do zapłaty, jak i o kwoty uiszczone lub wyegzekwowane na podstawie tytułów egzekucyjnych. Warunkiem przyjęcia tych kwot jest istnienie bądź ogólnego zezwolenia dewizowego, bądź też zezwolenia indywidualnego, pozwalającego na dokonanie przez dłużnika zapłaty na rzecz cudzoziemca dewizowego. Jeżeli zapłata na rzecz cudzoziemca dewizowego nie jest objęta ogólnym zezwoleniem dewizowym, a dłużnik nie stara się o uzyskanie zezwolenia indywidualnego, to wówczas rzeczą adwokata prowadzącego sprawę cudzoziemca dewizowego wierzyciela jest poczynienie starań w NBP o uzyskanie zezwolenia indywidualnego.

Z kwot zainkasowanych na rzecz cudzoziemców dewizowych zespół adwokacki może pokrywać — oczywiście za zgodą klienta — wydatki ściśle związane ze zleconą sprawą. Przepis § 3 zarządzenia wylicza je grupowo, zaliczając do nich daniny publiczne (podatki, opłaty i inne), koszty i opłaty postępowania, zobowiązania pieniężne wobec krajowców dewizowych (wiążące się ściśle ze zleconą sprawą), wreszcie opłaty na rzecz zespołu adwokackiego za prowadzenie danej sprawy (te ostatnie do wysokości 10% kwoty zainkasowanej). O ile te cztery grupy wydatków są wyliczone taksatywnie, o tyle zaliczenie konkretnego wydatku do odpowiedniej grupy zależy od oceny, czy wydatek łączy się ze zleconą sprawą. Interpretacja ta nie może tu być jednak rozszerzająca, jeśli się zwąży, że przepis używa słowa „ściśle”. Przykładowo można podać, że kosztami i opłatami postępowania będą w takich wypadkach opłaty sądowe, komornicze, notarialne lub skarbowe. Zobowiązaniami wobec krajowców dewizowych mogą być koszty zleconych ekspertyz, naprawienia rzeczy ruchomych, jeśli ulegają one sprzedaży, a wpływ następuje na rzecz cudzoziemca dewizowego, ponadto — ciężące na sprzedanej rzeczy zajęcia lub zastawy.

Pozostałe po dokonaniu wydatków kwoty zainkasowane może zespół adwokacki wpłacić na tzw. konto zablokowane klienta-cudzoziemca dewizowego w jednym z banków dewizowych (NBP, Bank PKO lub Bank Handlowy). Dokonując wpłaty, zespół adwokacki musi spowodować otwarcie na nazwisko klienta rachunku zagranicznego zablokowanego, którego prowadzenie przewidziane jest w § 20 rozp. Min. Fin. z 15 kwietnia 1952 r.³ Przy dokonaniu wpłaty zespół adwokacki obowiązany jest

²⁵ W odniesieniu do niektórych kategorii usług osoby świadczące je dla zagranicy mogą wykorzystywać uzyskane zapłaty w wysokości 50% lub nawet 100% w formie dewizowej. Dotyczy to zwłaszcza usług artystycznych w szerokim tego słowa znaczeniu i niektórych usług technicznych (§ 19—22 zarz. Min. Fin. cytowanego w przypisie 7).

przedstawić pisemne rozliczenie z kwot pobranych na rzecz cudzoziemca dewizowego i z dokonanych wydatków. Rozliczenie to podlega kontroli bankowej.

Należy zaznaczyć, że wpłata na konto zablokowane jest uprawnieniem zespołu adwokackiego, a nie jego obowiązkiem. Cudzoziemiec dewizowy może mieć zezwolenie dewizowe na innego rodzaju dyspozycję kwotami zainkasowanymi. Ponadto adwokat może w imieniu klienta ubiegać się w NBP również o takie indywidualne zezwolenie dewizowe.

Zarządzenie zezwala zespołom adwokackim na wykładanie za cudzoziemców dewizowych pieniędzy potrzebnych na koszty i opłaty związane z prowadzeniem ich spraw. Uprawnienie to uległo w stosunku do przepisów poprzednich rozszerzeniu. Zespół adwokacki może więc w każdej prowadzonej sprawie danego klienta wykładać łącznie do 5 000 zł. Po uiszczeniu przez klienta wyłożonej za niego kwoty może nastąpić w razie potrzeby wyłożenie dalszych kwot. Chodzi o to, aby zadłużenie nigdy nie przekraczało 5 000 zł w jednej sprawie.

Przepis § 5 zarządzenia warunkuje wyłożenie pieniędzy niemożnością otrzymania z zagranicy zaliczki w takim terminie, którego dotrzymanie jest konieczne dla uniknięcia szkody dla zleceniodawcy. Przykładem takiej sytuacji jest konieczność uiszczenia opłat sądowych od wniesionego środka prawnego w okresie prekluzyjnym, konieczność uiszczenia zaliczki na koszty wezwania świadków, biegłego itp., jeżeli wyznaczone zostały terminy do dokonania takich wpłat. Obowiązkiem zespołu adwokackiego (adwokata) jest wezwanie klienta możliwie szybko do przysłania zaliczki, a dopiero w razie jej nienadejścia na czas istnieje podstawa do wykładania potrzebnych kwot.

Przepis nakłada na zespół adwokacki obowiązek zwrotnego pobrania wyłożonej za cudzoziemca dewizowego kwoty w ciągu 3 miesięcy od daty jej wyłożenia. Obowiązek ten należy łączyć z przepisem § 13 ust. 3 rozp. Min. Fin. z 15 kwietnia 1952 r.⁸ Istnieje zatem konieczność wezwania klienta do zapłaty, ewentualnie do wysłania monitu, jednakże dochodzenie w drodze sądowej i egzekucyjnej jest pozostawione ocenie wierzyciela, w tym wypadku — zespołu adwokackiego.

ZMIANY PODSTAW STOSOWANIA ZARZĄDZENIA W TRAKCIE WYKONYWANIA ZLECENIA

Po otrzymaniu zlecenia na czynności adwokackie i już po rozpoczęciu ich wykonywania przez adwokata może nastąpić zmiana statusu dewizowego danego klienta, co z kolei wymagać może zmian zawartej z nim umowy.

Zleceniodawca-krajowiec dewizowy może się stać cudzoziemcem dewizowym. Jeżeli uiszczył on, będąc krajowcem dewizowym, całą należność zespołu adwokackiego, to nie zachodzi potrzeba domagania się jakichkolwiek dopłat w formie dewizowej. Adwokat jest obowiązany w takim wypadku wykonać wszystkie poprzednie zleczone i opłacone czynności. Jeśli jednak klient nie uiszczył całej należności, to wówczas w odniesieniu do kwoty nie zapłaconej zespół adwokacki musi się domagać jej przekazania w walucie obcej w drodze przekazu bankowego (§ 10 rozp. Min. Fin. z 15 kwietnia 1952 r.⁹). W tym wypadku brak jest podstaw do usta-

lania umówionego już wynagrodzenia na nowo; chodzi tylko o to, aby po zastosowaniu odpowiedniego kursu nastąpiło pokrycie umówionej poprzednio należności. Tę przekazaną w walutach obcych część wynagrodzenia należy już traktować jako otrzymaną od cudzoziemca dewizowego, i to ze wszystkimi wynikającymi stąd uprawnieniami przewidzianymi w omawianym zarządzeniu.

W sytuacji odwrotnej, tzn. gdy cudzoziemiec dewizowy w trakcie wykonywania przez adwokata zleconych mu czynności uzyska status krajowca dewizowego, a nie uiścił jeszcze całej należności zespołu adwokackiego, pozostała kwota powinna być zapłacona w walucie krajowej.

Gdy zlecenie zostało udzielone w warunkach § 36 rozp. Min. Fin. z 15 kwietnia 1952 r.³, a więc w czasie pobytu cudzoziemca dewizowego w Polsce, to potrzeba zmian zawartej w nim umowy zlecenia może zająć także wówczas, gdy klient wyjechał tymczasem za granicę i nie uiścił całej należności. W wypadku takim znajdują zastosowanie przepisy omawianego zarządzenia, a zespół adwokacki będzie musiał domagać się uiszczenia należności lub jej reszty w sposób w zarządzeniu tym przewidziany. Jeżeli cudzoziemiec dewizowy, który udzielił zlecenia zespołowi adwokackiemu z zagranicy, przyjechałby następnie do Polski, to zmiana sposobu zapłaty, a zatem zapłata reszty należności w walucie krajowej, mogłaby nastąpić tylko za zezwoleniem dewizowym NBP. W zasadzie klient taki powinien dokonać wpłaty w walucie obcej w Polsce do banku na rzecz zespołu adwokackiego. Bank postąpi wówczas analogicznie jak w wypadku wpłaty przekazanej z zagranicy, przy czym 10⁰/₀ wpływów dewizowych można przekazać na konto adwokata oraz NRA.

ZEZWOLENIA DEWIZOWE INDYWIDUALNE

Omówione unormowania nie stoją na przeszkodzie ubieganiu się przez klienta zagranicznego lub — w jego imieniu — przez zespół adwokacki o uzyskanie w NBP zezwolenia dewizowego na odmienny sposób zawarcia umowy zlecenia w całości lub w części albo na dokonanie pewnych czynności wykraczających poza zakres zezwolenia dewizowego ogólnego. Może to się odnosić do takich kwestii, jak np. zezwolenie dla krajowca dewizowego na uiszczenie należności adwokackich za cudzoziemca dewizowego lub na wyłożenie przez zespół adwokacki za klienta zagranicznego kwoty przekraczającej 5 000 zł w jednej sprawie.

Wnioski o udzielenie zezwoleń dewizowych indywidualnych należy składać w oddziałach NBP bez względu na ich kompetencję hierarchiczną. Każdy oddział NBP jest obowiązany wniosek taki przyjąć i skierować go do oddziału hierarchicznie kompetentnego.